

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедра менеджменту і адміністрування

Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту і адміністрування
_____к.е.н., доц. Карпюк О.А.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: " Стан та шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції "
(на матеріалах ТОВ "Андрушівський маслосирзавод")

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст за спеціальністю
7.03060101 „Менеджмент організацій і адміністрування"

Виконала

студентка 51 групи
спеціальності 073 „Менеджмент
Косаківська Людмила Валентинівна
наук. ступінь, вчене звання
к.е.н., проф. Павловська Л.Д.

Науковий керівник

Рецензент

(посада)

(ПІБ)

Житомир 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ	5
1.1. Сутність та значення конкурентоспроможності продукції.....	5
1.2. Фактори, критерії та показники конкурентоспроможності продукції.....	19
1.3. Оцінка конкурентоспроможності продукції.....	27
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ "Андрушівський маслосирзавод".....	42
2.1. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ТОВ "Андрушівський маслосирзавод".....	42
2.2. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності досліджуваного підприємства.....	50
2.3. Характеристика конкурентоспроможності продукції на підприємстві...64	
2.4. Охорона праці у підприємстві.....	72
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ "Андрушівський маслосирзавод"	77
3.1. Диференціація продукції діяльності підприємства.....	77
3.2. Стратегії підвищення конкурентоспроможності продукції	83
3.3. Ефективність впровадження нової технологічної лінії по виробництву твердого сиру широкого асортименту.....	87
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	104
ДОДАТКИ.....	109

ВСТУП

Актуальність цієї теми заключається у тому, що конкуренція є відмінною рисою ринкової економіки. Процес створення нової національної економіки через трансформацію всіх сфер життя суспільства, коли результатом має стати високий рівень життя населення, може бути забезпечений тільки при високій конкурентоспроможності суспільного виробництва.

Конкуренція, якщо розглядати її не тільки як боротьбу між товаровиробниками за більш вигідні умови виробництва, розподілу й отримання прибутку, а у розширеному контексті, є постійно діючим фактором будь-якого розвитку, невід'ємною складовою частиною всякого життя, тотальним сутнісним атрибутом всякого буття.

Однією із стратегічних задач забезпечення розвитку економіки України на сучасному етапі є підвищення конкурентоспроможності виробничих підприємств. Важливий фактор вирішення даної задачі становить створення ефективної системи управління на підприємствах, яка б забезпечувала їм стійкі конкурентні переваги на ринку.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо зростання конкурентоспроможності продукції підприємства. оцінка конкурентоспроможності продукції, обґрунтування на цій основі практичних рекомендацій щодо забезпечення його стійкого функціонування.

Завдання роботи:

- розглянути теоретичні основи теорії конкурентоспроможності;
- провести аналіз конкурентоспроможності продукції ТОВ "Андрушівський маслосирзавод";
- на основі проведеного дослідження запропонувати заходи щодо підвищення конкурентоспроможності продукції ТОВ«Андрушівський маслосирзавод».

Об'єктом дослідження є процес забезпечення зростання конкурентоспроможності продукції підприємства ТОВ "Андрушівський маслосирзавод.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні й практичні аспекти забезпечення зростання конкурентоспроможності продукції підприємства.

Гіпотеза дослідження – створення ефективної системи управління на підприємстві забезпечує стійкі конкурентні переваги на ринку.

У роботі використовувались такі методи: теоретичний; аналітичний; динамічний; графічний; табличний; описовий метод; методи математичної статистики.

Інформаційною базою виступили законодавчі документи та нормативно-правові акти, монографії, підручники та навчальні посібники, публікації у періодичних виданнях, інформація з мережі інтернет, дані бухгалтерської та статистичної звітності підприємства за 2014–2016 рр..

Теоретичною та методологічною базою роботи стали напрацювання вітчизняних та зарубіжних вчених: Ж. Ламбена, Л. Мартіна, М. Портера, Д. Роудерса, Р. Фатхутдінова. Різні аспекти забезпечення конкурентоспроможності відповідних об'єктів є предметом дослідження і вітчизняних фахівців, зокрема Л.В. Балабанової, С.С. Гаркавенка, В.Д. Немцова, П.Т. Саблука та інших.

Обсяг та структура курсової роботи. Роботу викладено на 100 сторінках машинописного тексту. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел. Перелік використаних джерел містить 45 найменувань.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки щодо підвищення конкурентоспроможності продукції на ТОВ «Андрушівський маслосирзавод», можна зробити наступні висновки:

Конкурентоспроможність продукції – це комплексна багатоаспектна характеристика, що відображає здатність продукції протягом періоду її виробництва відповідати за якістю вимогам конкретного ринку, адаптуватися по співвідношенню якості і ціни до переваг споживачів, забезпечувати вигоду виробникові при її реалізації.

Об'єктами оцінки конкурентоспроможності можуть бути товари, фірми, галузі, регіони і країни. Кожна з цих категорій має суттєві відмінності та характерні риси, які підтверджують правомірність та доцільність такої їх диференціації. Узагальнюючим для всіх категорій є те, що вони відображають здатність об'єкту дослідження ефективно виконувати свої функції в умовах формування конкурентного середовища.

Між поняттями конкурентоспроможності на різних рівнях існує тісна внутрішня і зовнішня залежність.

З одного боку, міжнародна і галузева конкурентоспроможність зрештою залежать від здатності конкретних товаровиробників випускати конкурентоздатні товари.

Але з іншого боку, випуск конкурентоздатної продукції може здійснюватися в умовах, створених для товаровиробників в галузі і в країні в цілому.

З поняттям конкурентоспроможності нерозривно пов'язано таке поняття, як якість продукції. Якість виступає як головний чинник конкурентоспроможності товару, складаючи його «стрижень», хоча між цими поняттями існує і деяка різниця.

Конкурентоспроможність товару визначається, на відміну від якості, сукупністю тільки тих конкретних властивостей, які представляють безсумнівний інтерес для даного покупця і забезпечують задоволення даної потреби, а інші характеристики до уваги не беруться.

"Андрушівський маслосирзавод" вже більше 30 років відомий як один з найкрупніших на території СНД виробників високоякісного сиру та традиційних українських вершкового масла та спредів. Емітент випускає свою продукцію під торговими марками "Золотава", "Лагидка" та "Попельнянське".

За результатами проведеного аналізу показників фінансового стану можна зробити висновки про реальність та перспективи фінансового стану акціонерного товариства і оцінити (з використанням професійного судження) можливість його безперервного функціонування в майбутньому.

Аналіз ліквідності підприємства дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Коефіцієнт покриття показує, що підприємство на 135,8% забезпечено ресурсами, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Коефіцієнт покриття падає в 2016 році у порівнянні до рівня 2015 року з 1,706 до 1,358 (на 20,4%), що говорить про погіршення стану активів підприємства з точки зору їх найшвидшої ліквідності.

Показник абсолютної ліквідності характеризує негайну готовність підприємства ліквідувати короткострокову заборгованість і в даному випадку на кінець звітного періоду складає 0,011, що свідчить про те, що підприємство не може терміново погасити свої зобов'язання через відсутність коштів на банківському рахунку.

Аналіз фінансової стійкості (платоспроможності, автономії) підприємства характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Коефіцієнт фінансової стійкості (платоспроможності) показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Практикою встановлено, що загальна сума заборгованості (і поточної, і довгострокової) не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто критичне значення складає 7301 тис. грн., а сума

загальної заборгованості 3110 тис. грн. Коефіцієнт фінансової стійкості (або незалежності, або автономії) на 31.12.2016р. складає 70,1%, впав за 2016 рік лише на 0,019 пунктів, однак даний показник знаходиться в межах нормативних значень.

Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом (або коефіцієнт фінансування, або структури капіталу) характеризує залежність підприємства від залучених засобів, та показує перевищення власних коштів над позиковими, що свідчить про достатній рівень фінансової стійкості і відносну незалежність від зовнішніх фінансових джерел. Коефіцієнт фінансування становить 0,038, при нормативному значенні до зменшення, він збільшився за останній рік на 0,038, тобто залежність підприємства від залучених засобів збільшилась, що є негативним показником, однак він знаходиться в межах нормативних значень.

Діяльність підприємства є прибутковою протягом звітного періоду (2016 рік). При цьому рентабельність активів склала 6,91 %, рентабельність діяльності 1,71%. Коефіцієнт рентабельності активів розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів.

Аналізуючи бачимо, що рентабельність фінансово-господарської діяльності в 2016 р. становила 1,7%, тоді як в 2014 р. – 3,6%, рентабельність активів в 2016 р. становила 6,9%, тоді як в 2014 р. – 17,4%, рентабельність основних засобів в 2016 р. становила 11,8%, тоді як в 2014 р. – 26,7%, рентабельність власного капіталу в 2016 р. становила 9,7%, тоді як в 2014 р. – 22,8%. Показники рентабельності ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» знаходяться на високому рівні, що свідчить про високу ефективність використання активів.

Рентабельність фінансово-господарської діяльності, %. Даний коефіцієнт являється інтегральним показником, що характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності в цілому будь-якого суб'єкта господарювання. Тенденція до збільшення даного показника та

високе значення свідчить про широкі виробничі можливості та незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Низьке чи навіть відємне значення може бути свідченням регресивної динаміки його розвитку.

Важливими показниками фінансової стійкості є платоспроможність і ліквідність підприємства.

Основною частиною доходів підприємства є дохід від реалізації продукції, питома вага якого в структурі доходів підприємства у 2015 році склала 91,15%, що переважає показник 2014 року (87,55%). Дохід від реалізації продукції у 2015 році збільшився на 27,99% або на 1220 тис. грн. порівняно з 2014 роком. Зменшились інші операційні доходи на суму в 73 тис. грн., що 11,87% менше від минулого року. Загальний дохід підприємства у 2015 році збільшився на 1142 тис. грн. або на 22,94% і становив 6121 тис. грн. Зростання загального доходу підприємства у 2015 році порівняно з 2014 роком є результатом збільшення доходу від реалізації продукції.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства стабільний, майже всі показники відповідають нормативним вимогам.

За результатами проведеного дослідження, шляхи покращення конкурентоспроможності ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» можна визначити, зробивши акцент на стратегію диференціації.

Шляхами диференціації діяльності та резервами її реалізації є:

1. Виробничі характеристики: «ніхто не зробить це краще» - використовувати підприємством обладнання та технології, творчий підхід до формування асортименту твердого сиру;
2. Маркетингові особливості: «наші продукти (послуги) — найкращі серед інших» - тенденція до участі у виставках, презентаціях, ярмарках й подальше прагнення до зазначення винагородами високого рівня;
3. Основа — різноманітність, підприємство в теперішній час виготовляється більше 100-та найменувань продукції, тож творчий потенціал та наявні технології є достатніми.

4. Створення більше однієї відмінної характеристики товару (послуги) - вибір за сортом, упакованням, вагою порціювання, об'єктами фірмової реалізації тощо.

5. Різноманітні інновації – творчий підхід до якісних характеристик та процесу формування асортименту продукції забезпечує неухильне зростання якісних показників, що мають інноваційний характер.

6. Інтенсивна рекламна та збутова діяльність- впродовж розглянутого періоду витрати на збут складали 2-4% від загального рівня собівартості продукції та в 1,2-1,7 рази перебільшували адміністративні витрати.

Ризиками подальшої диференціації діяльності та факторами, що їх упереджають є:

1. Привабливість диференціації (тобто особливість асортименту, додаткових послуг) може стати меншою, ніж економічні мотиватори, оскільки диференціація, як правило, дорого коштує (порівняно з серійним і масовим виробництвом аналогічної продукції) – в умовах діяльності олігопольного конкурентного ринку диференціація продукту є рушійною силою виокремлення виробника й приваблення споживачів.

2. Потреби у диференціації зменшаться в наслідок підвищення інформованості споживачів про ситуацію на ринку взагалі та по окремих групах товарів – підприємство має розгалужену систему рекламування, що підвищує інформованість споживачів.

В результаті розрахунків запропонованих заходів зменшилась собівартість продукції (по відношенню до всього випуску) на 10850 гривень, що позитивно вплине на показники роботи підприємства та на конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому. За характеристиками грошового потоку проект визначається як такий, що припустимий до реалізації. Таким чином можна зробити висновки, що заходи по модернізації лінії виробництва твердого сиру є ефективними.

Таким чином, стратегія диференціації за умови правильного її застосування створює для ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» сприятливі умови для взаємодії з усіма п'ятьма елементами середовища організації

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» // Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87 (Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України станом від 18 березня 2011 року №372)
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» // Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87 (Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України станом від 18 березня 2011 року №372)
3. Балабанова Л.В. Управління конкурентоспроможністю підприємств: навч. посібник / Л.В. Балабанова, Г.В. Кривенко, І. В. Балабанова; М-во освіти і науки України, Донецький нац. унт екон. і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – К.: Професіонал, 2009. – 256 с.
4. Березін О.В. Економіка підприємства: навч. посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с
5. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посібник / М.М. Бердар; М-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 350 с.
6. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
7. Бойко В.В. Економіка підприємства України: Навч. Посібник / В.В. Бойко. – 4-е вид., перероб. і доп. – Д.: Національний гірничий університет, 2008. – 551 с.
8. Бригхэм, Юджин Ф. Финансовый менеджмент / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхардт; [пер. с англ. Е. Бугаевой, А. Колос; под ред. Е.А. Дорофеева]. – 10-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 960 с.

9. Ван Хорн, Джеймс К.С. Основы финансового менеджмента / Джеймс С. Ван Хорн, Джон М. Вахович, мл.; [пер. с англ. О.Л. Пелявского; под ред. А.А. Старостиной]. – М.: Вильямс, 2010. – 1225 с.
10. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів/ П.В. Круш, С.О. Тульчинська, Р.В. Тульчинський, С.О. Кириченко. – Київ: ЦУЛ, 2008. – 206 с.
11. Войчак А. Конкурентні переваги підприємства: сутність і класифікація / Войчак А., Камишніков Р. // Моніторинг на Україні. – 2005. – №2. с. 50–53.
12. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
13. Дєєва Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Дніпропетровська держ. фінансова академія. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
14. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства: Навчальний посібник/ І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
15. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник/ А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Київ: Знання, 2007. – 1072 с
16. Економіка підприємства: підручник / М.Г. Грещак, В.М. Колот, О.Г. Мендрул, О. І. Олексюк [та ін]; за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 4-те, переробл. і доповн. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 с.
17. Економіка підприємства: підручник / [Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, Г.М. Захарчин, Г. І. Кіндрацька та ін.]; за заг. ред. Й.М. Петровича. – 2-ге вид., виправл. – Львів: Магнолія плюс: Піча В.М., 2006. – 579 с.
18. Економічний аналіз: навч. посібник / [М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.]; за ред. М.Г. Чумаченка; М-во освіти і науки України,

ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 3-тє вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 560 с.

19. Економіка підприємства: навч. посібник / [П.В. Круш, В. І. Подві-гіна, Б.М. Сердюк та ін.; за заг. ред. П.В. Круша та ін.]; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., стер. – К.: Ельга-Н: КНТ, 2009. – 780 с.
20. Економіка підприємства: підручник / [Г.О. Швиданенко, В.Г. Ва-сильков, Н.П. Гончарова, А. І. Дмитренко та ін.]; за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.
21. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов; М-во освіти і науки України, Харківський держ. техн. ун-т будівництва та архітектури. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
22. Карпюк О.А. Проблеми оцінки конкурентоспро-можності освітніх послуг / Матеріали третьої міжнар. наук.-практ. конференції [«Конкурентоспромож-ність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи»], (Житомир, 4-5 червня 2009 р.) / відп. ред. І. В. Саух. – Житомир: Київський ін.-т бізнесу і технол. Житом. філія, Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2009. – С. 286-288.
23. Кашук К.М. Сучасні теорії розвитку теорії інноваційного менеджменту. III Міжнародна науково-практична конференція «Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку». – 11-13 червня 2015 р. – 2015. – С.135-138.
24. Кравчук О.М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посібник / О.М. Кравчук, В.П. Лещук. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 503 с.
25. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник / Г.О. Крамаренко, О. Є. Чорна; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.

26. Кукоба В.П. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник / В.П. Кукоба; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2008. – 384 с.
27. Лапченко О. Теоретичні аспекти формування і оцінювання конкурентоспроможності підприємства // Держава і регіони. – 2006. – №2. с. 334–340.
28. Малярець Л.М. Економіко-математичні аспекти діагностики конкурентоспроможності підприємства: монографія / Л.М. Малярець, Л.О. Норік. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2009. – 216 с.
29. Момот Т.В., Безугла В.О., Тараруєв Ю.О., Казничанський М.В., Чалий І.Г. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник. / За ред. Момот Т.В. – К.: Центр учбової літератури, 2011 – 712 с.
30. Мосійчук І.В. Конкурентоспроможність освітніх послуг в сучасних умовах/ Наукове видання: матеріали Десятої Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі”, 20 – 21 жовтня 2016 року в м. Житомирі на базі Житомирської філії ПВНЗ Київського інституту бізнесу та технологій. / [за ред. Саух І.В.]. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2016. – С. 69-70
31. Наконечний С. І. Економетрія: Підручник / С.І. Наконечний, Т.О. Терещенко, Т.П. Романюк – Вид.3-тє, доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 520 с.
32. Омеляненко Т.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни / Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась, А.В. Вакуленко; М-во освіти і науки України, Київський нац. екон. ун-т. – К.: КНЕУ, 2009. – 269 с.
33. Оподаткування в Україні: навч. посібник / [Н. І. Дєєва, Н. І. Редіна, Т.О. Дулік та ін.; за ред. Н. І. Редіної]; М-во освіти і науки України, М-во фінансів України, Дніпропетровська держ. фін. акад. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 541 с.

34. Основні фінансово – економічні показники діяльності – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http //www.smida.gov.ua](http://www.smida.gov.ua) – Офіційний Інтернет-сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, 2011
35. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Невмержицька Н.Ю., Невмержицький Я. І. Фінансовий менеджмент: Підручник / Київський національний економічний ун-т / Анатолій Микитович Поддєрьогін (кер. кол. авт. і наук. ред.). – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.
36. Портер, Майкл Э. Конкуренция / Майкл Э. Портер; [пер. с англ. О.Л. Пелявского, Е.Л. Усенко, И.А. Шишкиной; под ред. Я.В. Заблоцкого]. – Обновл. и расшир. изд. – М.: Вильямс, 2010. – 591 с.
37. Радєва М. Аналіз конкурентоспроможності підприємства на основі розрахунку критерію ринкових можливостей підприємства // Держава і регіони. – 2006. – №2. с. 215–220.
38. Романенко В. Конкуренція і конкурентоспроможність // Вісник Національної академії наук України. 2007. – №8. – с. 14–17.
39. Сумець О.М. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства: навч.-практ. посібник / О.М. Сумець, О. Є. Сомова, Є. Ф. Пеліхов; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Професіонал, 2009. – 280 с.
40. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посібник / С.М. Клименко [и др.]; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 515 с.
41. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації: підручник / Р.А. Фатхутдінов, Г.В. Осовська; за заг. ред. Г.В. Осовської. – К.: Кондор, 2009. – 469 с.
42. Фінансовий аналіз: навч. посібник / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 588 с.

43. Фінансовий менеджмент: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 535 с.
44. Черемис Ю. Основні поняття та фактори конкурентоспроможності підприємства // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – №12. с. 31–34.
45. Шубалий О.М. Методика порівняльної оцінки конкурентоспроможних переваг підприємств галузі // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №1. с. 70–77.
46. <http://www.smida.gov.ua> – Офіційний Інтернет-сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, 2011
47. <http://www.ukrstat.gov.ua>. – офіційний Інтернет-сайт Державного комітета статистики України, 2011